

Enskild väghållning och dagvatten m.fl. frågor

Inledning

Till den enskilda väghållarens uppgifter hör att hålla vägkroppen avvattnad, eftersom vatten i vägkroppen bl.a. riskerar leda till försämrad bärighet och risk för skador i vägområdet. Genom väl fungerande diken leds vatten bort från vägkroppen till förmån för en väl dränerad vägkropp och en god väghållning. Till den enskilda väghållarens uppgifter hör dock ej att ta hand om regn- och ytvatten (dagvatten) från tomterna längs de vägar väghållaren har att sköta, om det inte särskilt föreskrivs i det för väghållaren gällande anläggningsbeslutet att förutom vägar också sköta en sådan dagvattenanläggning.

Det är inte särskilt vanligt att en enskild väghållare genom förrättningsbeslut gjorts ansvarig för en dagvattenanläggning till förmån för avvattningen av tomtmark inom ett planområde. Däremot är det relativt vanligt att det inom byggnadsplaneområden finns dagvattenanläggningar. Ibland sköts dessa av kommunen, eller va-huvudmannen, men det händer att det inte finns någon formellt ansvarig för anläggningen. I det senare fallet kan detta bero på att när området exploaterades iordningställdes en dagvattenanläggning till förmån för de blivande tomterna av exploatören, dock utan att en särskild samfällighet för dess skötsel bildades. Om en sådan "herrelös" anläggning kräver underhållsåtgärder kan uppstå problem, eftersom det kanske inte finns någon som kan begäras vidta och bekosta erforderliga åtgärder. I ett område som helt saknar dagvattenanläggning kan likaledes uppstå problem, när dagvatten från tomtmark av olika skäl inte tas om hand inom respektive tomt, vilket t.ex. kan vara fallet när en större del av tomterna bebyggs eller förses med täckande material, exempelvis stenplattor, som inte släpper igenom regnvatten och därmed förhindrar/försvårar infiltrering av dagvattnet inom tomtmark.

Grannelagsrätt och naturligt ytvattenflöde

Enligt 3 kap 1 § Jordabalken skall var och en vid nyttjandet av sin eller annans fasta egendom ta skälig hänsyn till omgivningen. Vad gäller ytvatten som ansamlas inom en fastighet innebär denna allmänna hänsynsregel att fastighetsägare, eller nyttjanderättshavare inte aktivt får leda

vatten från sin fastighet eller sitt skötselområde in på annans fastighet, till skada för annan. Hänsynsregeln leder dock inte till en skyldighet att inom sin fastighet ta hand om naturligt ytvattenflöde. Utgångspunkten för sådant naturligt vattenflöde är istället att fastighetsägare är skyldig tåla vattenflöde från högre beläget markområde; en ägare av en tomt lägre belägen än en högre belägen granntomt, angränsande högre beläget vägområde eller grönområde, kan således inte begära att ägaren eller förvaltaren av det högre belägna markområdet skall vidta åtgärder för att hindra naturligt ytvattenflöde från detta område ner på den lägre belägna tomten. Principen om att en markägare är skyldig tåla naturligt ytvattenflöde har delvis belysts av Högsta domstolen i NJA 1971 s. 468, i vilket domstolen förklarade att kommunen i egenskap av ägare och skötselansvarig för ett område betecknat som parkmark inom stadsplan ej var skadeståndsansvarig för ytvattenflöde från detta område ner mot intilliggande privatbostadsfastigheter.

Som indikerades i inledningen av föregående stycke kan fastighetsägare, eller nyttjanderättshavare av fast egendom, hållas ansvarig för annat vatten än vad som får bedömas vara ett naturligt vattenflöde, t.e.x kan en ägare av en privatbostadsfastighet ej utan ansvar låta avvattna sitt tak med en ledning som mynnar i gränsen till grannen. Ej heller kan en väghållare utan ansvar låta vatten som samlas in från den hårdgjorda vägbanan, transporteras vidare genom vägdiken, för att sedan genom aktiv åtgärd ledas in på tomtmark intill vägen. Det kan också tänkas att en väghållare bara genom att hårdgöra en vägyta, som tidigare varit försedd med ett slitlagergrus, på så vis aktivt förändrar ytvattenflödet lokalt i ett område att väghållaren kan hållas ansvarig för eventuella skador till följd av vatteninflödet. Ett skadeståndsansvar förutsätter dock vårdslöst vållande eller vårdslös underlåtenhet från väghållarens sida i enlighet med huvudregeln i svensk skadeståndsrätt. Om en väghållare vidtagit de åtgärder som skäligen kan begäras för att hindra ytvatten från normal nederbörd att skada omgivningen, kan säkerligen väghållaren inte anses ha förfarit vårdslöst och bör därmed ej heller kunna hållas ansvarig för eventuella skador som ytvattenflöde från vägområdet orsakar sin omgivning. Det kan således ej anses ingå i en väghållares skyldigheter att vidta sådana förebyggande åtgärder som kan hindra ytvattenflöde från vägområde som bidrar till översvämningar som kan uppstå vid enstaka tillfällen, såsom vid 10- 50- eller 100-års regn.

Lag om allmänna vattentjänster

I lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster finns regler bl.a. för hur avlopp kan ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. Med avlopp enligt lagen förstås bl.a. bortledning av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse. Lagen förser kommunen, eller va-huvudmannen, med verktyg för att bl.a. kunna ordna med en dagvattenanläggning i ett område med samlad bebyggelse och föreskriver hur avgifterna för en sådan anläggning skall fördelas mellan fastighetsägare och ansvarig för den allmänna platsmarken.

Miljöbalken och den s.k. restvattenlagen

I 11 kapitlet Miljöbalken (1998:808) finns bl.a. bestämmelser rörande åtgärder som utförs för att avvattna mark (markavvattning). Enligt 13 § får markavvattning inte utföras utan tillstånd (i de flesta fall av länsstyrelsen och i vissa fall av Miljödomstol). I lagen (1998:812) om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (restvattenvattenlagen) finns bl.a. bestämmelser om bildande av markavvattningssamfälligheter (flera fastigheter har nytta av markavvattning) och hur ledningar för markavvattning också kan upplåtas för avledning av avloppsvatten. Tillämpning av dessa regler är främst aktuell för skapande av bättre förutsättningar för jord- och skogsbruket; att genom markavvattning öka fastigheters lämplighet för visst ändamål.

Stockholm den 10 januari 2008

Uno Jakobsson